

บทวิจัย

ปัญหาสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร
จังหวัดปราจีนบุรี

WORK-RELATED HEALTH PROBLEMS OF HOSPITAL WORKERS IN CHAOPRAYA
ABHAIBHUBEJHR HOSPITAL, PRACHINBURI PROVINCE

อภันตรี ประยูรวงษ์*

บทคัดย่อ

การทราบถึงปัญหาสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจะช่วยพัฒนาการจัดระบบการดูแลสุขภาพของบุคลากรเพื่อตอบสนองนโยบายด้านการดูแลทรัพยากรบุคคลของโรงพยาบาลได้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการทำงาน การสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงาน พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน กับปัญหาสุขภาพของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จำนวน 433 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และ multiple regression analysis

ผลการศึกษาปัญหาสุขภาพของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร พบว่า เคยมีอาการเจ็บป่วยจากการทำงานร้อยละ 78.3 ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ กับปัญหาสุขภาพจากการทำงาน พบว่าการสัมผัสสิ่งคุกคามด้านสุขภาพโดยรวม การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีและมีความปลอดภัยและรายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจากการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าปัจจัยดังกล่าวสามารถร่วมกันทำนายปัญหาสุขภาพจากการทำงาน ได้ร้อยละ 11.2

ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะให้มีการเฝ้าระวังและจัดการปัญหาสุขภาพจากการทำงานโดยเฉพาะปัญหาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อจากการทำงาน ในบุคลากรโรงพยาบาลอย่างเป็นระบบ มีการเฝ้าระวังสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงานอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการให้ข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีและมีความปลอดภัยสุขภาพกับบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ปัญหาสุขภาพจากการทำงาน / สิ่งคุกคามด้านสุขภาพจากการทำงาน/ บุคลากรโรงพยาบาล

* พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ กลุ่มงานอาชีวเวชกรรม โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี

ABSTRACT

Understanding work-related health problems of hospital workers is important in improving health care system of the hospital personnel which is the human resource development policy of the hospital. The objectives of this study were to examine the work-related health problems of workers in Chaopraya Abhaibhubejhr hospital and explore the relationships between work-related health problems and personal factors and working factors. Subjects were 433 hospital workers in Chaopraya Abhaibhubejhr hospital. Data were collected using self-administered questionnaire. Statistics used were frequency, percentage, and stepwise multiple regression analysis.

Results showed that 78.3 % of workers in Chaopraya Abhaibhubejhr hospital experienced work-related health problems and most work-related health problems reported were shoulder pain and back pain. It was found that exposure to occupational hazards, receiving occupational health information, and income had significant relationship with work-related health problems ($p\text{-value} \leq .05$). These factors altogether could also explain 11.2% of work-related health problems among hospital workers.

Findings suggested that work-related health problems especially musculoskeletal disorders as well as health hazards at work should be regularly monitored. Health and safety information should also be disseminated to hospital workers at all level.

Keywords: Work-related health problems / occupational hazards/ hospital workers

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงพยาบาลมีสิ่งคุกคามมากมาย ประกอบด้วย สิ่งคุกคามทางชีวภาพ ทางกายภาพ ทางเคมี ทางกายศาสตร์ และสิ่งคุกคามทางจิตวิทยาสังคม การทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล เป็นการทำงานที่ใกล้ชิดผู้ป่วยโดยตรง ล้วนมีโอกาส เผชิญความเสี่ยงจากการปฏิบัติงาน (โยธิน เบนจวง, 2542; National Institute of Occupational Safety and Health [NIOSH], 1990) บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจะมีปัญหาเกี่ยวกับการ สัมผัสโรคติดเชื้อ จากลักษณะการทำงานที่ต้อง ใกล้ชิดผู้ป่วย ต้องสัมผัสอุปกรณ์สิ่งของเครื่องใช้

ผู้ป่วยที่อาจแปดเปื้อนเลือดหรือสารคัดหลั่ง สิ่ง ขั้วถ่ายจากร่างกายผู้ป่วย ถ้ามีมือมีบาดแผล จะมี โอกาสรับเชื้อจากผู้ป่วยได้ง่าย เช่น เอช ไอ วี ไวรัส ตับอักเสบบี ไวรัสตับอักเสบบี และเชื้ออื่นๆ การ ทำงานในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น มีอากาศ ร้อนอบอ้าว ทำงานใกล้ชิดของที่ร้อนจัดหรือเย็นจัด เสี่ยงดังแสงสว่างไม่พอเพียง ฝุ่น การใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพ นอกจากนี้ยังมีการใช้ สารเคมีในโรงพยาบาลประมาณ 300 ชนิด ที่ทำให้ เสี่ยงต่อการเกิดโรคผิวหนังและทางเดินหายใจจาก การสัมผัสสารเคมี สารเคมีที่ใช้ในการทำลายเชื้อ เช่น

ฟอร์มาลดีไฮด์ (Formaldehyde) เป็นสารเคมีที่อาจก่อให้เกิดมะเร็งในมนุษย์และทำให้เกิดโรคหอบหืด และถ้าต้องทำงานกับอุปกรณ์แหลมคม เช่น การฉีดยา การเจาะเลือด การช่วยผ่าตัด จะเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย การเจ็บป่วยอื่นๆ ที่พบได้ เช่น การปวดหลังหรือบาดเจ็บที่หลังจากการยกผู้ป่วย ความเครียดจากการทำงาน

การดูแลสุขภาพของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล เป็นนโยบายสำคัญของโรงพยาบาล เจ้าพระยาอภัยภูเบศร ที่ต้องดำเนินการจัดการทางด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลให้มีสุขภาพดี ลดความเจ็บป่วยที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ลดความเสี่ยงที่จะรับเชื้อจากการสัมผัสกับผู้ป่วยที่มีการติดเชื้อ การสัมผัสสารเคมีต่างๆ การบาดเจ็บและการเจ็บป่วยจากการปฏิบัติงาน การดูแลสุขภาพบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลยังทำให้สามารถติดตามสถานการณ์การเกิดโรคในบุคลากร การได้รับอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงาน และการค้นหาปัจจัยที่ทำให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย เป็นข้อมูลที่สำคัญในการจัดระบบการดูแลสุขภาพของบุคลากร นอกจากนี้ยังสามารถลดความสูญเสียของโรงพยาบาลและของบุคลากร (อะเคื้อ อุณหเลขกะ, 2542) แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มงานอาชีวเวชกรรม ยังไม่มีข้อมูลปัญหาสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ทำให้ไม่ทราบปัญหาสุขภาพของบุคลากร และจัดระบบการดูแลสุขภาพของบุคลากรเพื่อตอบสนองนโยบายด้านการดูแลทรัพยากรบุคคลของโรงพยาบาลได้

ผู้วิจัยซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ปฏิบัติงานอยู่กลุ่มงานอาชีวเวชกรรม โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี ได้เห็น

ความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงศึกษาถึงปัญหาสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อปัญหาสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อศึกษาแนวโน้มของปัญหา นำข้อมูลเบื้องต้นที่ได้มากำหนดระบบการดูแลสุขภาพของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่จำเป็นอย่างเหมาะสมในการทำงาน กำหนดแนวทางปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อมและเสริมสร้างบรรยากาศที่ดี และปลอดภัยให้เกิดขึ้นที่หน่วยงานและบ้านพัก และเป็นแนวทางในการควบคุมและป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล อันจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและลดอุบัติเหตุจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั้งในระดับจังหวัดและในระดับประเทศต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุด รายได้ ที่พักอาศัย กับปัญหาสุขภาพจากการทำงาน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการทำงาน ได้แก่ ตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ชั่วโมงการทำงาน ลักษณะเวลาของงานที่ทำ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีและมีความปลอดภัยจากการทำงาน การสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงาน และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน กับปัญหาสุขภาพจากการทำงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัจจัยทางด้านลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาปัญหาสุขภาพจากการทำงาน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อปัญหาสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล และ ปัจจัยด้านการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Crosssectional survey research) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร การศึกษาครั้งนี้ ประชากรคือ บุคลากรทั้งหมดที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี ในระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2556 ไม่รวมผู้ที่ลาศึกษาต่อ ลาป่วย ลาคลอด จำนวน 1,259 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรแต่ละประเภท โดยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่สุ่มแบบสัดส่วนตามบุคลากรแต่ละประเภท ทั้งหมด 500 ชุด ได้แบบสอบถามกลับคืน 433 ชุด คิดเป็นร้อยละ 86.6

เครื่องมือวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษารวบรวมข้อมูล จากการใช้แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยจัดทำขึ้น โดยแบ่ง ออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 14 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ และเติมคำลงในช่องว่าง ประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพสมรส สถานที่ปฏิบัติงาน ตำแหน่งงาน การศึกษา รายได้ ลักษณะที่อยู่อาศัย ประสบการณ์การทำงาน ชั่วโมงการทำงาน ลักษณะงาน การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยในงาน

ส่วนที่ 2 ภาวะสุขภาพจากการทำงาน ประกอบด้วย แบบประเมินภาวะสุขภาพจากการทำงานโดยการสอบถามเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพที่พบเป็นประจำ 11 ปัญหา (Mehlum, Kjuus, Veiersted, & Wergeland, 2006) ประกอบด้วยข้อคำถาม 11 ข้อ มีคำตอบให้เลือก 3 ตัวเลือก คือ ไม่มีปัญหาสุขภาพ มีปัญหาสุขภาพในด้านนั้นๆแต่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และมีปัญหาสุขภาพในด้านนั้นๆโดยเกี่ยวข้องกับการทำงาน และการสอบถามเกี่ยวกับการป่วยเป็นโรคจากการทำงาน และการได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงานในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จำนวน 2 ข้อ

ส่วนที่ 3 สิ่งคุกคามสุขภาพขณะทำงาน ตามแนวคิดทางสุขศาสตร์อุตสาหกรรมและความปลอดภัยของสถาบันความปลอดภัยในการทำงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2546) จำนวน 28 ข้อ เป็นการประเมินการสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพด้านกายภาพ ชีวภาพ เคมี การยศาสตร์ และจิตสังคมขณะทำงาน ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะทำงาน ในด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และวิธีการทำงาน และการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล จำนวน 2 ข้อ

เครื่องมือได้รับการตรวจสอบคุณภาพ โดยนำแบบสำรวจ/สอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความตรงตาม

เนื้อหา จากนั้นจึงนำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เนื้อหาตรงกับเรื่องที่ต้องการ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา โดยนำไปทดลองใช้กับพยาบาลในโรงพยาบาลจังหวัดนครนายก จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือของแบบสอบถาม ในส่วนที่ 3 สิ่งคุกคามสุขภาพขณะทำงาน โดยการใช้สูตร KR-20 ของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งแบบสำรวจ/แบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง และขอความร่วมมือในการตอบแบบสำรวจ/แบบสอบถาม โดยมีกำหนดส่งแบบสำรวจ/แบบสอบถามกลับมายังกลุ่มงานอาชีวเวชกรรมโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ภายใน 7 วัน นับจากวันส่งแบบสำรวจ/แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมด ข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องจะถูกบันทึกลงในระบบคอมพิวเตอร์ตามสมุดคู่มือลงรหัสที่ได้เตรียมไว้ก่อนแล้ว จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ใช้ในการทดสอบข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ปัจจัยด้านการทำงาน การสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงาน พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน และปัญหาสุขภาพจากการทำงาน วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติความถี่ ร้อยละ

2. สถิติเชิงอนุมาน ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้าน

การทำงาน การสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงาน พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน กับ ปัญหาสุขภาพจากการทำงาน ด้วยการทดสอบ Stepwise multiple regression analysis ที่ $p\text{-value} \leq .05$

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75.8 โดยมีอายุอยู่ระหว่าง 19-60 ปี อายุเฉลี่ย 39.7 ± 10.6 ปี สถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นสถานภาพสมรสคู่ คิดเป็นร้อยละ 56.7 รองลงมาเป็นสถานภาพสมรสโสด คิดเป็นร้อยละ 35.0 การศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 48.3 รองลงมาจบมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างมีรายได้อยู่ระหว่าง 5,585-70,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย $20,059.2 \pm 11,596.5$ บาท ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่อาศัยบ้านตนเอง คิดเป็นร้อยละ 75.8 รองลงมา อยู่อาศัยบ้านพักของโรงพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 15.9

ปัจจัยด้านการทำงาน พบว่า ส่วนมากเป็นพยาบาลวิชาชีพคิดเป็น ร้อยละ 28.4 รองลงมาเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ และ พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ คิดเป็น ร้อยละ 23.1 และ 15.6 ตามลำดับ มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานระหว่าง 1-38 ปี โดยมีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเฉลี่ย 15.4 ± 11.0 ปี ชั่วโมงการทำงาน/สัปดาห์ส่วนมากทำงานมากกว่า 48 ชั่วโมง/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 83.5 โดยชั่วโมงการทำงาน/สัปดาห์เฉลี่ย 64.8 ± 20.1 ชั่วโมง เฉลี่ยวันละ 8.2 ± 1.4 ชั่วโมง เฉลี่ยสัปดาห์ละ 5.4 ± 0.7 วัน ลักษณะเวลาของงานที่ทำส่วนมากทำงาน เฉพาะกลางวัน คิดเป็นร้อยละ 65.7 โดยเฉลี่ยกะละ 7.9 ± 0.8 ชั่วโมงด้าน

การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีและมีความปลอดภัยจากการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีและมีความปลอดภัยจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 94.2 แหล่งที่ได้รับข่าวสารมากที่สุดคือ จากการประชุม/อบรมในโรงพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 63.5

การสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงาน พบว่า ด้านสิ่งคุกคามสุขภาพทางกายภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้สัมผัสกับสิ่งคุกคามสุขภาพด้านกายภาพ แต่ในกลุ่มที่มีการสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพด้านกายภาพ พบมากที่สุดได้แก่อากาศร้อนอบอ้าว คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมาได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 49.0 ด้านสิ่งคุกคามสุขภาพทางชีวภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สัมผัสกับสิ่งคุกคามสุขภาพทางชีวภาพ โดยพบมีโอกาสหายใจรับเชื้อโรคจากผู้ป่วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.7 รองลงมาได้แก่ มีโอกาสสัมผัสกับผู้ป่วย และสิ่งของเครื่องใช้ของผู้ป่วย คิดเป็นร้อยละ 71.6 ด้านสิ่งคุกคามสุขภาพทางเคมี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้สัมผัสกับสิ่งคุกคามสุขภาพทางเคมี สิ่งคุกคามสุขภาพทางการฉายรังสี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องปิดเอียร์ล่าตัวหรือกึ่งโค้ง ขณะนั่งหรือยืนทำงานเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 56.9 รองลงมาได้แก่ ต้องยกเคลื่อนย้ายวัสดุ โดยการยกขึ้น ยกลงผลักดึง ลากอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 45.5 และสิ่งคุกคามสุขภาพทางจิตวิทยาสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ได้สัมผัสกับสิ่งคุกคามสุขภาพทางจิตวิทยาสังคม แต่ในกลุ่มที่มีการสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพทางจิตวิทยาสังคม พบมากที่สุด ได้แก่ งานที่ทำค่อนข้างเครียดตลอดเวลา คิดเป็นร้อยละ

32.6 รองลงมาได้แก่ ความรุนแรงจากคนไข้หรือญาติ คิดเป็นร้อยละ 20.1

พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบและวิธีการทำงานเพื่อความปลอดภัยตลอดเวลาที่ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 92.8 และส่วนใหญ่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลตลอดเวลาขณะทำงาน คิดเป็นร้อยละ 79.2

ปัญหาสุขภาพจากการทำงาน พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหาสุขภาพจากการทำงาน ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 78.3 ในกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพจากการทำงานพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคืออาการปวดบริเวณคอหรือไหล่ คิดเป็นร้อยละ 61.3 รองลงมาคือ อาการปวดหลังส่วนล่าง คิดเป็นร้อยละ 49.4

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจากการทำงานโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ พบว่า การสัมผัสสิ่งคุกคามด้านสุขภาพโดยรวม การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีและมีความปลอดภัยและรายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจากการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าปัจจัยดังกล่าวสามารถร่วมกันทำนายปัญหาสุขภาพจากการทำงาน ได้ร้อยละ 11.2 (ตารางที่ 1)

ในการศึกษครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างอายุ เพศ สถานที่ปฏิบัติงาน ตำแหน่งงาน การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ชั่วโมงการทำงาน ลักษณะงาน และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับปัญหาสุขภาพจากการทำงาน

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัญหาสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล

ตัวแปร	B	Beta	R ² change	t	p-value
การสัมผัสสิ่งคุกคามด้านสุขภาพโดยรวม	0.026	0.322	0.091	5.364	0.000
การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีและมีความปลอดภัย	-1.364	-0.137	0.015	-2.267	0.024
รายได้ต่อเดือน	-0.002	-0.130	0.017	-2.166	0.031
ค่าคงที่ = 4.535 R = 0.351 R ² = 0.123 Adjusted R ² = 0.112 F = 11.515 p-value < 0.01					

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพจากการทำงาน ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา โดยปัญหาที่พบมากที่สุดคืออาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อโดยเฉพาะในบริเวณคอ ไหล่ และ หลัง ส่วนล่าง ซึ่งปัญหาสุขภาพดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลการสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพทางการพยาบาลในการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่า ในขณะที่ทำงาน บุคลากรส่วนใหญ่ต้องบิด เอี้ยวลำตัวหรือโค้งงอขณะนั่งหรือยืนทำงาน รวมทั้งต้องมีการ ยกเคลื่อนย้ายวัสดุ โดยการยกขึ้น ยกลงผลักดัน ลากอย่างต่อเนื่อง และ สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า อัตราการปวดหลังของบุคลากรโรงพยาบาลอยู่ในเกณฑ์สูง (ศิลา วงษ์สา, 2555)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจากการทำงานโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ พบว่า การสัมผัสสิ่งคุกคามด้านสุขภาพโดยรวม การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดี และมีความปลอดภัยและรายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจากการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าบุคลากรที่มีการสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพสูงจะมีปัญหาสุขภาพจากการทำงานมาก ทั้งนี้เนื่องจากการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลส่วนใหญ่เป็นการทำงานที่ใกล้ชิดผู้ป่วย มีโอกาสเผชิญความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานการสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพทั้ง ทางกายภาพ การสัมผัส

สิ่งคุกคามสุขภาพทางชีวภาพ การสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพทางเคมี การสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพทางการศาสตร์ และการสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพทางจิตวิทยาสังคมซึ่งสิ่งคุกคามเหล่านี้อาจก่อให้เกิดโรคหรือการเจ็บป่วยในบุคลากรและสามารถส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพได้ทั้งในระยะเฉียบพลันและระยะยาว ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Gillmore (1990) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมของการทำงานในโรงพยาบาลและความแปรปรวนของสุขภาพของบุคลากร

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดี และมีความปลอดภัยกับปัญหาสุขภาพจากการทำงานนั้นพบว่า บุคลากรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีและมีความปลอดภัยมากจะมีปัญหาสุขภาพจากการทำงานน้อย ทั้งนี้เนื่องจากการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีและมีความปลอดภัย มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน โดยให้ความรู้และสร้างความตระหนักในการป้องกันปัญหาสุขภาพ ทั้งในด้านการการปฏิบัติตามกฎระเบียบบละวิธีการทำงาน และการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล และสอดคล้องกับศึกษาของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (2542) ในเรื่องสาเหตุของ

อุบัติเหตุจากการทำงาน พบว่า สาเหตุหนึ่งของอุบัติเหตุจากการทำงาน การไม่ยอมรับรู้ต่อข้อมูลด้านปลอดภัย การให้ข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีและมีความปลอดภัยสุขภาพกับบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่องจึงมีความจำเป็นในการลดปัญหาสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาล

ในการศึกษานี้พบว่า รายได้เป็นปัจจัยส่วนบุคคลเพียงปัจจัยเดียวที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจากการทำงาน โดยพบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำจะมีปัญหาสุขภาพจากการทำงานมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ที่มีรายได้สูงมักเป็นผู้ที่อยู่ในตำแหน่งบริหาร ลักษณะการทำงานอาจไม่ได้ให้บริการกับผู้ป่วยโดยตรง ทำให้มีโอกาสนเผชิญความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานการสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพน้อยกว่า นอกจากนี้ผู้ที่มีรายได้ต่ำยังอาจมีข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่มีรายได้สูงกว่า โดย สอดคล้องกับการศึกษาของ Geyer & Peter (2000) ที่พบว่า รายได้เป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อความเสี่ยงด้านสุขภาพ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

กลุ่มงานอาชีวเวชกรรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเฝ้าระวังและจัดการปัญหาสุขภาพจากการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะปัญหาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อจากการทำงาน ทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัย การป้องกัน และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงานให้บุคลากรทุกระดับ รวมทั้งมีการให้ข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีและมีความปลอดภัยสุขภาพกับบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาข้อมูลภาวะสุขภาพของบุคลากร ทั้งในด้านการตรวจสุขภาพทั่วไป การได้รับภูมิคุ้มกัน การเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อในอดีตหรือปัจจุบันซึ่งอาจทำให้เสี่ยงต่อการรับหรือแพร่กระจายโรคติดต่อ รวมทั้งพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อศึกษาแนวโน้มของปัญหาและกำหนดแนวทางป้องกัน

2. พัฒนาแนวทางปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อมและเสริมสร้างสุขภาพและปลอดภัยโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2542).

ความสำเร็จของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในการลดสถิติการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงาน (พ.ศ. 2540 – 2542).
กรุงเทพฯ : สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน.

จิตตารมณ์ จิตรีเชื้อ. (2548). การดำเนินงานของโรงพยาบาลในการดูแลสุขภาพบุคลากรเพื่อป้องกันการติดเชื้อ. *จุลสารชมรมควบคุมโรคติดเชื้อในโรงพยาบาลแห่งประเทศไทย*, 13(1) ม 2-20.

โยธิน เบญจวัง. (2542). งานอาชีวอนามัยในโรงพยาบาล. ในสมชัย บวรกิตติ, โยธิน เบญจวัง, และ ปฐม สวรรค์ปัญญาเลิศ (บรรณาธิการ), *ตำราอาชีวเวชศาสตร์* (หน้า 359-46). กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

ศิลา วงษ์สา (2555). ความชุกของการปวดหลังของบุคลากรโรงพยาบาลพะเยา, *เชียงใหม่เวชสาร*, 4(2), 35-42.

อะเคื้อ อุณหเลขกะ. (2542). *ความรู้ในการทำลายเชื้อและการทำให้ปราศจากเชื้อ* (หน้า 21-27). กรุงเทพฯ : มิ่งเมือง.

- Geyer, S. & Peter, R. (2000). Income, occupational position, qualification and health inequalities-competing risks? (Comparing indicators of social status). *Journal of Epidemiology and Community Health*, 54(4), 299-305.
- Gillmore V.L. (1990). *Workplace variables and experience occupational hazards are predictors of health of specialty nurse*. MD: University of Maryland at Baltimore.
- Mehlum, Kjuus, Veiersted, & Wergeland (2006). Self-reported work related health problems from the Oslo-health study. *Occupational Medicine*, 56, 371-379.
- National nosocomial infection surveillance system. (1999). National nosocomial infection surveillance system report, data summary from January 1990-Mau 1999. *American Journal of Infection control*, 27(6), 520-531.
- Yuichiroo , Ono. (1990). Night and shift work. In H.M. Hasselhorn, A. Toomingas, & M. Lagerstrom (Eds.) *Occupational Health for Health Care Worker*. (pp. 186-194) Stockholm : Elsevier.